

"als je 't mij vraagt..."

een ideologische interventie van de KIP.

In december 1980 legde de Kommunistische partij, in een qua vormgeving knap ineengestoken brochure, die ondertussen reeds ruim werd verspreid, haar voorstellen tot bestrijding van de crisis aan de bevolking voor. Hâr voorstellen is niet helemaal juist, want niet alleen werd veel geput uit voorstellen die her en der in de vakbeweging leefden, maar bovendien werden de voorstellen vooraf in kleine groepen, die het partij-kader overstegen, bediscussieerd. Het plan van de K.P. bleef niet onopgemerkt en talrijke kranten en tijdschriften, evenals de radio, spendeerden er aandacht aan. Terecht o.i. want de K.P. doorbrak de defensieve opstelling waarmee in tal van linkse middens op de crisis wordt gereageerd. In die zin geeft de brochure mede uiting aan de strijdbaarheid van de arbeidersklasse, zoals die in januari massaal voor haar belangen op straat kwam. Het ligt hier geenszins in mijn bedoeling de inhoud van de KP-brochure "*Alsje 't mij vraagt*" uitvoerig te bespreken. Wel zou ik de ideologische implicaties ervan willen doorlichten en verduidelijken.

Het plan is gestoeld op 2 fundamentele peilers: het vertrouwen in de arbeidersklasse enerzijds, het vertrouwen in de politieke democratie anderzijds. Het is van daaruit dat men de voorstellen, in het plan vervat, moet situeren.

Het KP-plan, dat voorstellen bevat waardoor 400 miljard frank zou kunnen worden gemobiliseerd ter bestrijding van de crisis (door konsekwente aanpak van de fiskale fraude, door een belasting op de grote vermogens en door het uitschrijven van een verplichte lening tegen lage rentevoet, waarop het grootkapitaal moet inschrijven) is mi. in de eerste plaats een ideologische interventie: het ontkent de premissen van het doemdenken, van de angst voor de apokalyps. Het geeft de arbeidersklasse haar waardigheid terug door wel degelijk de schuldvraag te stellen. Het zoekt verantwoordelijkheden voor de aktuele crisis waar die politiek relevant zijn in de strijd tegen diezelfde crisis. En dit is belangrijk, want het past in het vrij zwevende discours van zovele linkse splintergroepen dezer dagen steeds opnieuw te verwijzen naar de verburger-

lijking van de arbeidersklasse, de konsumptieverslaving of de verantwoordelijkheid van diezelfde arbeidersklasse voor de uitbuiting van de rest van de wereld. Men predikt de politieke apathie van de bevolking, alsof men er een verantwoording in zoekt voor de eigen moedeloosheid. Het plan benadrukt hâr definitie van solidariteit, die niets te maken heeft met wat de heersende ideologie ervan wil maken. Solidariteit is een eigenschap van de arbeidende bevolking en geen interventie tégen die bevolking. Het is die arbeidende of nu werkloze bevolking die gestreden heeft voor hâr sociale zekerheid. Zonder de fundamentele kritiek op de werking van het sociale zekerheidssysteem te negeren, hoort dit te worden benadrukt: dat het de werkende bevolking als geheel is die, door haar bijdragen (in 1979 406,5 miljard fr.) dit systeem heeft gedragen en dat iedere aanval op die sociale zekerheid een aanval is op de solidariteit van de arbeidersklasse. Natuurlijk, de werkloosheidsgraad heeft het totaal systeem - berekend op een graad van 3% - flink ondergraven: de kassen lopen leeg of zijn dat al lang. De staat moest in 1979 191 miljard bijpassen. Maar de oorzaak hiervan ligt niet in het sociale zekerheidssysteem, maar in de economische crisis, niet bij de 'veel-eisende' arbeidersklasse, maar bij het eigenbelang van de patronale investeringspolitiek.

Het is opvallend hoeveel aandacht in de brochure gaat naar een ideologische verantwoording van het voorgestelde plan. Meer dan de helft van de brochure is erop gericht t.a.v. de oorzaken van de crisis tal van puntjes weer op tal van i's te plaatsen. Er worden konkrete, dagdagelijkse voorbeelden ingelast, vergezeld van een eigen betekening. De reden hiervoor is duidelijk: de KIP weet hoe sterk de heersende ideologische interpretaties van het krisissenomeen, ook bij de arbeidende bevolking, leven en hoe belangrijk het is die interpretaties te ontcrachten, als eerste voorwaarde om een alternatief krisissenbeleid geloofwaardig te doen overkomen. Daarom worden begrippen als loonmatiging, solidariteit, soberheid en sociale fraude konkreet onder de loupe genomen en in hun relevantie t.o.v. de crisis gesitueerd. Daarom wordt telkens weer, in vetgedrukte letters, nadrukkelijk een andere visie geponeerd. De KIP vindt het dus nodig haar klassestandpunt te verantwoorden en aan te tonen dat dit klassestandpunt de enige weg is om de ware schuldigen van de crisis te ontmaskeren.

Het zou o.i. interessant zijn te onderzoeken of de KP dit in haar geschiedenis wel altijd nodig heeft geacht en, indien dit niet het geval zou zijn, hoe deze verschuiving in taktiek te verklaren valt. Een belangrijk hoofdstuk wordt in deze brochure ingenomen door de kritiek op het vigerend (scheef)groei-model. Kernachtig werd gesteld: "Eén zaak staat vast: het kan niet meer zoals vroeger. Het is zelfbedrog te denken dat het volstaat nog meerte investeren, om de welvaart te zien toenemen" (p. 45). De autonomistische ekolo's zijn er aar) voor de moeite; het KPB-plan

gaat wel degelijk verder dan een louter syndikalistische geloofsbelijdenis. Er moet niet worden geïnvesteerd omwille van de investeringen, er moeten geen bedrijven in leven worden gehouden omwille van de werkgelegenheid alleen. Het gaat erom de vraag te stellen naar het doel van de economische bedrijvigheid.

"De 'gouden zestiger jaren' zijn definitief voorbij, met hun onbegrensde lijkende groei, met hun mateloze verspilling, hun ongelijkmatige ontwikkeling, hun klatergoud naast hun zwarte miserie. De onbegrensde groei is uitgewoed, en wij zitten met de brokstukken. Teveel capaciteit in staal, energie, autokonstruktie, beton. Hoogovens worden gedoofd, montageketens vallen stil.

Hebbende mensen dan teveel? Hier, bij ons, en ginds waar onze uitvoer naar toe gaat? Helemaal niet. Er is teveel en er is te weinig. Teveel voor een schrokkige onevenwichtige winstekonomie. Te weinig voor wat de mensen behoeven." (p. 45-46)

Anders gesteld: de vraag naar zin en betekenis van de kapitalistische produktiewijze moet worden gesteld. Stellen dat niet hoeveel we gaan investeren maar hoe we gaan investeren, niet hoeveel we gaan produceren maar wat we gaan produceren, niet hoeveel winst er moet zijn, maar hoeveel nut er zit in de produktie, de kernvragen moeten zijn, is niets anders dan stellen dat de weg naar een socialistische maatschappijhervorming moet worden opgegaan. En volgens de KP spelen de staatsapparaten een centrale rol op die weg. Zo wordt in het plan de overheid, via de verplichte lening van 300 miljard tegen lage intrest van het Belgisch kapitaal, in de mogelijkheid gesteld in functie van de behoeften een streekgebonden herstel- en rekonversieplan uit te werken en uit te voeren. Zo wordt gepleit voor de oprichting, of de uitbreiding van de bevoegdheid van bepaalde economische en sociale staatsapparaten. Toch zou het onjuist zijn te stellen dat de KP zomaar klakkeloos geloof hecht aan de heilzame werking van staatsinterventie als zodanig. Is het "de overheid die moet optreden als vertegenwoordigster van de belangen van gans het volk" (p. 47) dan wordt er toch onmiddellijk aan toegevoegd "met arbeiderskontrole als waarborg". Verder luidt het dat "zulks kan maar nuttig zijn als de bevolking, en inzonderheid de werkers, er actief bij betrokken worden" (ibidem).

Het perspectief van een staatskapitalisme, zoals minister Claes dat impliciet voorstaat, wordt dus wel degelijk gezien én afgewezen. Ook dit vormt een belangrijke discussie voor de linkerzijde. Het gaat er niet om al dan niet bij "de staat" te zweren, het gaat erom te opteren voor bepaalde krachten binnen de staatsapparaten. Niet de "grote weigering", dan wel de positie-oorlog vormt het strategisch devies. Het gaat erom een andere staat en iets anders dan die staat, een ander economisch beleid en iets anders dan een 'economisch' beleid te bevechten. Dat dit alles reeds klaar en duidelijk zou zijn, een kwestie van het toepassen van een aantal

recepten, zou een illusie zijn. Een helemaal vastgelegde strategie tegenover de staat is er niet bij de linkerzijde, ook niet bij de KP. Maar de optie is duidelijk genoeg om er de konsekwenties uit te trekken, die kaderen in wat de KP de politisering van de strijd noemt: geen strijd meer tegen vage machten als 'het' monopoliekapitaal, het systeem of de logika van de markt Nee, de strijd richten tegen deze personen en instanties die concreet en reëel de macht en dus de verantwoordelijkheid hebben. De strijd richten tegen deze structuren die de politieke expressie vormen van de maatschappelijke krachtsverhoudingen.

Het KP-plan benadert de vraag of we al dan niet moeten zweren bij overheidsinitiatief niet abstrakt maar concreet, niet algemeen maar specifiek, vanuit de optie voor een bepaald overheidsinitiatief - "gemeenschappelijke dienstverlening met het oog op het bevredigen van individuele en maatschappelijke behoeften, duurzame en sociaal nutt**ige** werkgelegenheid, industriële reconversie en heroriëntatie van de internationale uitwisseling in functie van onze mogelijkheden - en voor een bepaalde overheid - die onder strikte democratische controle staat van de verkozen vergaderingen en onderworpen is aan arbeiderscontrole." (p. 48-49)

Laten we, m.a.w. datgene wat de staat is - een politieke expressie van de maatschappelijke krachtsverhoudingen met een geweldsmonopolie - maximaal aanwenden voor wat de staat pretendeert te zijn - de verdediger van het algemeen belang.

Dat brengt ons tot de centrale these, in het plan vervat: "waarde politieke wil er is, vindt men ook de technische weg". (p. 39)

Aldus wordt de ideologie doorbroken waarin regeringsleiders de problemen rond de bestrijding van de crisis als louter "technische" kwesties aandienen, waarop de politieke beslissingsorganen geen invloed (mogen/kunnen) uitoefenen.

Het probleem van de economische crisis is dus een politiek probleem en er moet een politieke oplossing voor worden gezocht, vanuit o.a. de parlementaire en syndikale beslissingsstructuren die ons land rijk is. Volgens de brochure is het feit dat de crisis verergert, en dat het er voor de bevolking - niet voor het financiekapitaal en voor de multinationale ondernemingen - slechter aan toe gaat, een bewijs dat de politieke wil bij hen die ons regeren ontbreekt om de crisis op democratische wijze te bestrijden.

Spreken over "wil" is spreken over macht, en wâr de macht potentieel aanwezig is om wél de wil tot verandering door te zetten, is voor het KIP-plan duidelijk: sterke stromingen in de socialistische beweging, in de kristelijke arbeidersbeweging waarde dominantie van het rechtse blok in de CVP steeds minder genomen wordt, in de Volksunie en in de KIP. Stromingen die van basis tot top een politieke expressie moeten krijgen in een democratische frontvorming.

De brochure gaat daar echter weinig op in. Ze volstaat met erop te wijzen dat het kan, dat er in potentie een wil bestaat. In tegenstelling tot het uitgewerkte netwerk aan maatregelen die een begin kunnen vormen van een anti-krisis beleid, ontbreekt het aan een politieke analyse van de te voeren strategie. Dat bevestigt onze stelling dat het KP-plan in de eerste plaats bedoeld is als ideologische interventie in het politieke. Het is niet aan de KP om dé strategie van dé arbeiders- en democratische beweging vast te leggen. Zij is dé voorhoede niet. Zij moet ermee volstaan haar voorstellen via haar media en militanten overtuigend te verdedigen, in de hoop dat anderen ze zullen overnemen, amenderen of bereid bevonden worden erover te diskutereren. Als linkse politieke partij expliciteert de KP datgene wat volgens haar bij brede lagen van de bevolking leeft, bundelt ze dit en geeft ze daaraan een politieke vertaling. Daarom eindigt de brochure niet slechts met een warme oproep tot steun aan de geformuleerde alternatieven. Aan de bevolking wordt gevraagd het vertrouwen in haar eigen macht en creativiteit te herstellen. "Het woord is aan U. Als burgers van dit land, georganiseerd in vakbonden en politieke partijen, beschikt gij over de middelen om te verhinderen dat onze samenleving bankroet gaat" (p. 52).

We zouden het KP-plan een radikale interventie kunnen noemen in de premissen van het— linkse of rechtse - doemdenken. Radikaal omdat de geformuleerde voorstellen zowel concreet als realiseerbaar zijn. In die zin is die ideologische interventie konsekwent politiek: zij kan niet worden genegeerd als zijnde te vaag of te algemeen, noch worden afgeschoven als mooi, maar utopisch. Want de geformuleerde voorstellen zijn niet mooi. Zij maken geen deel uit van een socialistische droomvervulling, een reinheid zonder praxis. Evenmin zijn zij utopisch in de zin dat zij op voorhand reeds een moreel hoogstaand en bereidwillig subjekt ("de revolutionaire arbeidersklasse") veronderstellen. Neen, de voorstellen vertrekken vanuit de relatieve belangenkonstellatie van de arbeidersklasse binnen deze structurele crisis van het monopoliekapitalisme. 'Be vornoemde maatregelen hebben tot doel **nu**, in **deze periode** de arbeidersbeweging te wapenen tegen **de** teloorgang van de ekonomie, de sociale rechten, de democratische rechten." (p. 45)

Tegenover het "Economisch Manifest" van de CVP-PSC is het KP-plan tot op dit ogenblik het enige linkse alternatief. En dat hebben we hard nodig in deze dagen.